

maga soljudem, skrbi za svojo okolico, je odgovoren in pošten. Ponosen je na kraj, v katerem živi, in ima visoko razvito zavest o sobivanju z drugimi. Kot posameznik je sposoben funkcionirati v kolektivu, je samozavesten, odprt in predstavlja moralno avtoriteto. Tako je lahko meščan tudi kmet z opisanimi vrednotami in občutkom za lepo.

Meščanstvo se definira v nasprotju z malomeščanstvom. To nasprotje nekateri danes razumejo kot razmerje med elito in navidezno elito, med katero sodijo predstavniki nove slovenske elite, ki je nastala po osamosvojitvi republike Slovenije, predvsem v slovenski politiki. Po mnenju sogovornikov imajo ekonomsko in politično moč, nimajo pa prave vsebine – primernih vrednot in kulturnega kapitala. Tako meščani kot tudi malomeščani tvorijo lasten, zaprt krog ljudi, ki jih povezujejo sorodstvene in poročne linije, prehajanje med skupinama pa je skoraj nemogoče. Predstavniki teh skupin težko ločijo po zunanem videzu, saj se ne razlikujejo po oblačilih in stanovanjski opreми, toda med njimi vendarle obstajajo bistvene razlike.

Kakšen je torej malomeščan? Čeprav ima morda veliko materialnega bogastva, je omejen, nemoralen, sebičen, vzvišen in narcisoiden. Velja za obrekljivega in značajsko pokvarjenega. Malomeščan ni intelektualec in ni mu mar za druge ljudi. Oblači se z namenom, da bi na druge naredil vtis. V gledališče zahaja, da se lahko pokaže pred drugimi in da ima njegova žena izgovor za obisk frizerja, čeprav njena pričeska vselej izpade neprimerno. Kupuje stvari, ki jih ne zna uporabljati in skuša z materialnimi dobrinami oponašati meščansko kulturo, ki pa je ne zna napolniti z vsebino, zato je vedno obsojen na neuspeh. Nasprotno pa meščani ne živijo, da bi ugajali drugim, ampak ves čas ostajajo zvesti svojim kulturnim, socialnim in moralnim vrednotam.

Katja Smolar

Meščanke v Celju

Ena zanimivejših in vedno aktualnih tem je primerjava koncepta današnje ženske s konceptom ženske iz 19. in prve polovice 20. stoletja. Vloga slovenske meščanske ženske je bila v omenjenem obdobju strogo določena. Za tedanje družbo je bila značilna patriarhalna ureditev, kar pomeni, da so bili moški nosilci družbenega dogajanja. Bodisi kot izobraženci bodisi kot pomembne osebe iz gospodarske sfere so služili denar in preživljali svojo družino, hkrati pa se srečevali in družili v svojih krogih in s tem dopolnjevali svojo podobo meščana. Žene so bile matere in gospodinje, skrbele so za otroke in gospodinjstvo. »S sposobnostjo dobre in raznolike kuhinje se je kazala odličnost hiše, gospodinjstva ter nenazadnje ugled žene, ki je skrbela za kuho« (Starec 2008: 185). Ženske kot gospodinje so pogosto ostajale v senci svojih mož (to se je kazalo tudi v nazivih, npr. gospa profesorjeva). Pomembna prelomnica za ženski del slovenskega meščanstva je bila druga svetovna vojna oz. njen konec, saj so se začele ženske organizirati in pojavljati v javni sferi ter postale pomemben del družbenega življenja. Danes sta v večini družin zaposlena tako mož kot žena. Bistvena sprememba, ki sem jo

prepoznala tudi skozi fotografski objektiv, je podoba moškega kot očeta, ki se v svojem prostem času posveča svojim otrokom (podoba moškega z vozičkom) in prevzema določena gospodinj-ska opravila, ki so bila včasih zgolj v domeni žensk (npr. nakupovanje). O popolni enakopravnosti seveda še danes ni mogoče govoriti, prav gotovo pa lahko rečemo, da naša družba nekako stremlji k enakopravnosti spolov na večini področij.

Maša Flogie

Moda in oblačilna kultura

V meščanskem okolju je poleg izobrazbene ravni, stanovanjske kulture, predpisanih vzorcev vedenja ipd. imela pomembno težo tudi oblačilna kultura, s pomočjo katere je bilo mogoče potegniti ločnico med urbanim in ruralnim delom prebivalstva. Pomen oblačilne kulture je segal celo tako daleč, da je določal ne le ekonomski status človeka v družbi, ampak ga tudi uvrščal oz. izločal iz določenih družbenih krogov.

Dejstvo, da je bila oblačilna kultura »kot ustvarjena za uveljavljanje hierarhične delitve med posameznimi socialnimi sloji« (Tomažič 2008: 171), so potrdili tudi moji starejši sogovorniki, ki se še spominjajo mladosti, ki je bila delno prepletena s segmenti meščanstva. Obenem pa so me s pogovori in pomočjo primerjave sedanosti s preteklostjo – skupaj s teorijo o vse večji današnji posameznikovi svobodni izbiri oblačilnega videza – vodili k naslednjim ugotovitvam.

Vloga mode, ki jo je v 19. stoletju narekovalo meščanstvo, je začela izginjati, prav tako pa so se začele brisati meje med prebivalci urbanega in ruralnega okolja. Vrednote, ki so rasle sorazmerno s kvaliteto blaga in z raznimi modnimi dodatki, so se srečale s konkurenco – konfekcijo. Po mnenju sogovornice Vladimire so se nekateri elementi, ki so nekoč determinirali meščanstvo kot družbeni status, vendarle ohranili. Govorimo lahko o povsem konkretnih vzorcih (klasična moška obleka, vezene, čipke, amuleti, perle ...) kot tudi o simbolni ravni, ki vključuje meščanske promenade ter ločevanje med meščanstvom in malomeščanstvom – le da se to pojavlja v drugačni obliki. Meščanske promenade so nadomestile razne javne prireditve, gala večeri, obiski gledališč ipd. Ločevanje na elito in tako imenovano »kvazi elito« pa je primerljivo z nekdanjim statusom meščana in malomeščana.

Po mojem mnenju elementi meščanske oblačilne kulture niso v celoti izginili, ampak so se transformirali v nove pojavne oblike. »Sodobno meščanstvo« pa je izgubilo vlogo statusne kategorije ter moč podajanja smernic in vzorcev oblačilne kulture.

Vira

STAREC, Saša: Ženski svet: Ženske, meščanska kuhinja in gospodinjstvo. V: Jože Dežman, Jože Hudales in Božidar Jezernik (ur.), *Slovensko meščanstvo od vzpona nacije do nacionalizacije (1848–1948)*. Celovec: Mohorjeva založba, 2008, 185.

TOMAŽIČ, Tanja: Oblačila, noša in slovensko meščanstvo. V: Jože Dežman, Jože Hudales in Božidar Jezernik (ur.), *Slovensko meščanstvo. Od vzpona do nacionalizacije (1848–1948)*. Celovec: Mohorjeva založba, 2008, 171.